

Täysistunto

Torstai 10.3.2016 klo 16.02—18.50

2.1. Suullinen kysymys opintorahan leikkaamisesta (Joona Räsänen sd)

Suullinen kysymys SKT 22/2016 vp

Suullinen kyselytunti

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Edustaja Räsänen.

Keskustelu

16.04 **Joona Räsänen sd:** Arvoisa puhemies! Eilen tuhannet opiskelijat marssivat hallituksen jättimäisiä opintotukileikkauksia vastaan Helsingin kaduilla. Opiskelijoilla on todellinen huoli toimeentulostaan, sillä hallitus on leikkaamassa opintorahasta joka neljännestä euron eli peräti 86 euroa kuukaudessa.

Arvoisa opetusministeri, te teitte koulutuslupauksen ennen vaaleja, vaaleissa ja jopa vaalien jälkeen ja nyt te olette pettänyt tämän lupauksen. Arvoisa ministeri, miksi te laitatte opiskelijat maksamaan talouden tasapainottamisesta kaikkein suurimman hinnan? Pidätkö kohtuullisena, että kaikkein matalimman sosiaaliturvan piirissä olevilta leikataan kaikkein eniten?

16.05 **Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomen talouden vaikeasta tilanteesta meillä on hyvin paljon tietoa tässä salissa. Ja luulen, että suomalaiset kaikkialla Suomessa ymmärtävät sen, miten vaikeassa tilanteessa Suomi on ja miten vakava tämä tilanne aidosti on. Johtuen tästä vaikeasta tilanteesta ja siitä, että jatkuvasti saamme — itse asiassa koko ajan — vähän huononevia näkemyksiä siitä, mihin Suomen talouden tilanne on menossa, hallituksen on ihan välttämätöntä toteuttaa julkisen talouden tasapainottamiseen tähtääviä toimia. Osana niitä hallituspuolueet — keskusta, perussuomalaiset ja kokoomus — sopivat hallitusneuvotteiluissa 4 miljardin euron nopeavaikutteisesta säästökokonaisuudesta. Yhtenä sen osana on opintotuen leikkaus 70 miljoonalla vuoteen 2019 mennessä ja 150 miljoonalla pitkällä aikavälillä. Epäkiitollinen tehtäväni on viedä tätäkin säästöä eteenpäin tietäen, (Puhemies koputtaa) että se on opiskelijoille kova.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Pyydän nyt niitä edustajia, jotka haluavat esittää lisäkysymyksen, painamaan V-painiketta ja nousemaan seisomaan.

16.07 **Joona Räsänen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvä ministeri, tuon vastauksen olemme kuulleet jo monta kertaa. (Vasemmalta: Näin on!) Tämä ei ole mikään pakko, vaan tämä on teiltä kova arvovalinta. Samaan aikaan, kun te viette opiskelijalta todella joka neljännestä euron, hallituksella kuitenkin on varaa siihen, että kevennetään auto-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 22/2016 vp

verotusta, kevennätte miljoonaperintöjen verotusta, ja nyt täällä vielä suunnitellaan alkoholiveronkin keventämistä. Että kyllä teillä näköjään rahaa on.

Arvoisa ministeri, eikö juuri teidän pitäisi olla opiskelijoiden puolella? Hallitus on vetänyt paljon säästöjä pois, mutta jostain kumman syystä opiskelijoihin ja koulutukseen kohdistuvista leikkauksista te pidätte härkäpäisesti kiinni. Arvoisa opetusministeri, esitättekö te kehysriihessä opintotukileikkauksien perumista?

16.08 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meillä on myös muistissa edellinen hallituskausi ja sitä edeltäneet hallituskaudet ja kokemukset siitä, että joka kerta — viimeksi tänä aamuna, kun kävin Forssassa Jokioisten Leivän kahvilassa — ihmiset sanovat, että nyt pitää säästää ja ei pidä perua jo tehtyjä päätöksiä. Viime kaudelta meillä on muistissa, mitä se tarkoittaa. Se tarkoittaa sitä, että ensin tehdään päätöksiä, jotka ovat Suomen talouden kannalta välttämättömiä, ja sen jälkeen perutaan niitä. Oppositio puolue sosialidemokraateilla on tästä erittäin paljon kokemusta ja näyttöjä, että säästöjen peruminen kyllä osataan.

Mutta vaikeampi tehtävä on se, että pyritään aidosti parantamaan tätä Suomen tilannetta ja nostamaan Suomen talous uudelleen nousuun. Siihen liittyy vaikeita ja ikäviä päätöksiä. Voin kertoa teille, että olisin ihan varmasti mieluummin lisäämässä menoja, niin kuin on hyvinä aikoina ollut mahdollista, kun on ollut jakovaraa, mutta tällä hetkellä me olemme Suomen taloudessa niin surkeassa jamassa, että me emme voi tällaista keskustelua käydä, vaan meidän pitää viedä päätökset maaliin saakka ja tehdä ne 4 miljardin euron säästöt.

Ja voin tässä vakuuttaa teille, että tulen pitämään koulutuksen (Puhemies koputtaa) puolia kaikilla foorumeilla, myöskin lähestyvässä kehysriihessä.

16.09 Sanna Marin sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallituksen valinta — siis valinta — leikata koulutuksesta ja opintotuesta heikentää Suomen osaamis pohjaa ja nuorten edellytyksiä opiskella. On irvokasta, että opiskelijoiden toimeentulosta leikataan neljäsosa, kun opiskelijat ovat jo nyt yksi suurimmista pienituloisten ryhmistä ja iso osa opiskelijoista elää köyhyysrajan alapuolella. Leikkaukset vaikuttavat merkittävästi opiskelijoiden toimeentuloon ja tulevat vaikeuttamaan erityisesti kasvavilla kaupunkiseuduilla asuvien opiskelijoiden elämää, sillä näillä alueilla asumisen kustannukset ovat todella korkeita.

Kysynkin opetusministeriltä: ymmärrätkö te, millaisen arvovalinnan te teette leikkaamalla opiskelijoiden toimeentulosta nyt 70 miljoonaa ja pidemmällä aikavälillä 150 miljoonaa? Opintorahan leikkaus, 86 euroa, voi olla ministerin tulotasolla pieni summa, mutta opiskelijoille se tarkoittaa kahden viikon ruokaa.

16.10 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Arvoisa edustaja Marin, mistä te sitten leikkaisitte sen sijaan? (Välihuutoja vasemmalta) Eli mikä se teidän valintanne sitten on, vai oletteko te sitä mieltä, arvoisa oppositio puolue SDP ja muutkin tässä salissa, että meidän pitää jatkaa tätä velkaantumista näiden nuorten sukupolvien piikkiin? (Välihuutoja vasemmalta) Mistä te leikkaatte?

16.10 Valtiovarainministeri Alexander Stubb (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Voin taata edustaja Marinille, että jokainen ministeri matkalla kehysriiheen on

Pöytäkirjan asiakohta PTK 22/2016 vp

käytännössä esittänyt lisämenoja ja puolustaa omaa toimialaansa. (Paavo Arhinmäki: Onko esittänyt näiden poistamista?) Me olemme kuitenkin siinä tilanteessa, että sekä sisäpoliittinen että ulkopuolinen paine ovat ajaneet meidät tilanteeseen, jossa säästöjen linjalla on jatkettava. Ei niitä kukaan halua tehdä.

Voin kertoa, että meidän kokonaistavoitteemme tällä hallituskaudella sopeutukseen on 4 miljardia. Eilen olemme saneet komissiolt kirjeen, jossa nimenomaan todetaan, että meiltä edellytetään toimenpiteitä. Komissiota huolestuttaa velkaantumisen taso, budjettivaje sekä työmarkkinoihin ja sosiaali- ja terveyspalvelujen rakenteisiin liittyvien uudistusten toteuttaminen.

Jos Suomella on yksi brändi talouspolitiikassa, se on se, että sovitusta pidetään kiinni. Jos siitä ei pidetä, me ajaudumme liiallisen alijäämän menettelyyn ja me tulemme menettämään luottoluokituksen, mikä käytännössä tarkoittaa sitä, että velkakustannukset, jotka jo tänä päivänä ovat 1,6 miljardia vuodessa, tulevat kasvamaan. Ja se on kaikilta meiltä pois.

16.12 Sanna Marin sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Opetusministeri Grahn-Laasonen, mikä on SDP:n vaihtoehto? SDP:n vaihtoehto on esitelty meidän vaihtoehtobudjetissamme, (Hälinää) ja myös kokoomusministerit tietäisivät sen, jos olisitte olleet täällä salissa kuuntelemassa sitä keskustelua, mitä viime syksynä kävimme. Me olemme esittäneet vaihtoehdon näille kovalle koulutusleikkauksille, näille leikkauksille, mitä te olette esittäneet, ja meidän vaihtoehtomme on reilumpi kuin hallituksen vaihtoehto. Kuitenkin tosiasia on se, että nämä todellaovat leikkaukset koulutukseen ja opiskelijoiden toimeentuloon tulevat murentamaan Suomen osaamis pohjaa. Siitä te ette pääse yhtään mihinkään.

Haluankin vielä kysyä nyt hallituksen ministereiltä, erityisesti ministeri Grahn-Laasoselta, miten te ajattelette itse, miten Suomi nousee tästä muuta kuin korkealla osaamisella, koulutuksella, tutkimuksella ja tuotekehityksellä. Nämä teidän leikkauksenne ovat myrkyä näille asioille.

16.13 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi nousee sillä, että julkinen talous laitetaan tasapainoon ja että me rakennamme semmoisen uskottavan polun siihen, että Suomi nousee tästä vaikeasta tilanteesta, jotta me emme jatka tällä kurjistumisen tiellä. Edellinen hallitus leikkasi koulutuksesta isoja summia silloisten ministereiden Krista Kiurun ja Jukka Gustafssonin johdolla, (Välihuutoja) ja uskon ja tunnen sympatiaa teitä kohtaan siinä, että jouduitte näitä leikkauksia tekemään, ja olen itse siinä samassa epäkiitollisessa tilanteessa nyt.

Mutta tällä kurjistumisen tiellä me emme voi jatkaa, vaan meidän pitää laittaa maan talous kuntoon. Sen ohella tällä hetkellä teemme opetus- ja kulttuuriministeriössä meidän sitoutuneiden virkamiesten ja opetusalan asiantuntijoiden kanssa koko ajan töitä sen eteen, jotta me pystymme uudistamaan suomalaista koulutusjärjestelmää tässä vaikeassa taloudellisessa tilanteessa. Teemme sitä kaikilla koulutusasteilla vahvistaen varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa, uudistaen peruskoulua uudella pedagogiikalla, (Puhemies koputtaa) uusilla oppimisympäristöillä, digitaalisella oppimisella — ja on ammatillisen koulutuksen reformi, (Puhemies koputtaa) lukiokoulutuksen uudistus ja niin edelleen — korkeakoulu- puolella rakenteellisen kehittämisen ja työnjaon kautta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 22/2016 vp

16.14 Ville Niinistö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus toistuvasti perustelee leikkauksia opiskelijoilta ja koulutuksesta sillä, että valtion velkaantuminen on pysäytettävä. Minun kysymykseni tähän on se, että onko meillä todellakin niin, että meillä on tässä maassa hallitus, pääministeri ja opetusministeri, jotka ovat sitä mieltä, että Suomi nousee leikkaamalla koulutuksesta, korkeakoulutuksesta ja opiskelijoiden toimeentulosta.

Minä olen aina ajatellut niin, että Suomi pärjää sillä, että kaikilla nuorilla on yhtäläinen koulutuslupaus ja että nuorilla on mahdollisuus oman osaamisensa ja intonsa pohjalta saada sellainen koulutus, jolla he luovat omalla osaamisellaan myös työtä Suomeen, ja että meillä on korkeakouluja, jotka kehittävät huippututkimusta, ja sitä kautta me saamme työtä Suomeen. Minä en usko, että valtion velkaantuminen vähentyy sillä, että me leikkaamme korkeakoulujen edellytyksistä luoda Suomeen teknologista kehitystä ja innovaatioita, eikä se nouse sillä, että erityisesti ne nuoret, joilla on vaikeaa, eivät enää pysty saamaan opintorahaa ja pääsemään korkeakouluun.

Pääministeri, onko teidän linjanne se, että koulutuksesta leikkaaminen auttaa valtiontaloutta? Minä olen eri mieltä. (Välihuutoja)

16.15 Pääministeri Juha Sipilä (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomi on ollut uudistamatta pitkän aikaa. Jos me olisimme pystyneet tekemään isot uudistukset aikaan, niin emme olisi tässä tilanteessa, että joudumme nyt tasapainottamaan taloutta sekä leikkaamalla, hakemalla kasvua että tekemällä rakenteelliset uudistukset. Näistä kolmesta kokonaisuudesta koostuu koko hallitusohjelman ydin. Me joudumme valitettavasti tekemään nyt kaikki nämä asiat, koska me aiomme tällä vaalikaudella laittaa Suomen kuntoon, että tämä näivettymisen tie loppuu eikä näitä leikkauksia enää jatkossa tässä mittakaavassa tarvita. Tämä on tämän koko hallitusohjelman ydin, ja aiomme viedä sen maaliin saakka.

16.16 Paavo Arhinmäki vas (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jokainen puolue sanoi ennen viime eduskuntavaaleja: "Koulutuksesta on leikattu liikaa, enää ei leikata." Jokainen tänne valittu puolue sanoi näin. (Touko Aalto: Kuinkas sitten kävikään?) Sen lisäksi, pääministeri Sipilä, te esiinnyitte kyltin kanssa, jossa luki: "Opintotukea ei heikennetä." Nyt te olette leikkaamassa yli 25 prosenttia opintotuesta. Pienituloisimman väestöryhmän perustoimeentulosta te olette ottamassa yli neljänneksen siitä huolimatta, että lupasitte, että opintotukea ei heikennetä.

Arvoisa puhemies! Itse toimin viime kaudella opintotuesta vastaavana ministerinä. Pidin huolta siitä, että opintotuesta ei leikattu. Nyt valtiovarainministeri Stubb kertoi, että ministerit ovat tuoneet lisäyseyksiksi ensi vuoden budjettiin kehysriiheen. Kysymykseni kuuluukin: Oletteko te pitänyt huolta, (Puhemies koputtaa) ministeri Grahn-Laasonen, opintotuesta? Oletteko tuonut... [Puhemies keskeytti puheenvuoron puheajan ylityttyä.]

16.17 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Palaan jälleen tähän tilanteeseen, missä Suomi on, (Välihuutoja vasemmalta) ja siihen, mitä valtiovarainministeri tässä hetki sitten sanoi. Hän sanoi niin, että sen sijaan, että me voisimme tehdä lisämenoja ja perua jo tehtyjä leikkauspäätöksiä, meidän täytyy tulevassa kehysriihessä löytää lisää säästöjä. Oma näkemykseni opetus- ja kulttuuriministerinä on se, että koulutuksesta niitä ei enää voida hakea vaan meidän pitää pystyä viemään Suomea eteenpäin rakenteellisten uudistusten kautta ja myöskin koulutusta

Pöytäkirjan asiakohta PTK 22/2016 vp

uudistamalla ja sitä kautta löytää sitä vahvaa polkua niin, että meidän lapsilla ja nuorilla on vahva, hyvä tulevaisuus ja hyvät edellytykset.

Koulutusjärjestelmän uudistaminen on meille iso tehtävä, nimittäin sitä uhkaa kaikkein eniten se, jos me pysähdymme ja jäämme paikalleen. Meidän pitää jatkuvasti ottaa etunojaa siinä, että tuodaan uutta pedagogiikkaa, monipuolisia oppimisympäristöjä, tuodaan digitaalisen oppimisen mahdollisuuksia meidän (Puhemies koputtaa) koulutusjärjestelmään ja monin rakenteellisin uudistuksin teemme siitä entistä vahvemman.

16.18 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Niin kuin tässä on todettu, kaikki puolueet ennen vaaleja, vaalien aikaan ja vaalien jälkeen esittivät, että koulutus on se arvovalinta, josta ei leikata.

Sivistys laajasti käsitettynä, koulutus, osaaminen, ovat keskeisiä elementtejä yhteiskunnan kehittämiseksi. Suomessa se on merkinnyt kymmenien vuosien aikana merkittävää talouskasvua, kehittymistä monilla osa-alueilla maailman johtavaksi valtioksi. (Eduskunnasta: Mites kävi viime vaalikaudella?)

Winston Churchill, vapaasti mukaillen, sodan aikana, kun hänelle esitettiin koulutusleikkauksia, kysyi esittäjältä: minkä vuoksi me sitten taistelemme?

Nyt me olemme vaikeassa taloudellisessa tilanteessa Suomessa, sen me kaikki tunnustamme. SDP omalla vaihtoehtobudjetillaan tarjosi todellisen vaihtoehdon tälle leikkausten politiikalle, jossa leikataan köyhiltä ihmisiltä, työttömiltä, lapsiperheiltä (Puhemies koputtaa) ja eläkeläisiltä. Nyt kysyn, voisitteko te tässä tilanteessa kuitenkin esittää (Puhemies koputtaa) teidän budjetinne kehysraameissa, että koulutukseen lisättäisiin ja opintotukea... [Puhemies keskeytti puheenvuoron puheajan ylityttyä.]

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ja nyt valtiovarainministeri Stubb vastaa.

16.19 Valtiovarainministeri Alexander Stubb (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Niin kuin entinen valtiovarainministeri Rinne hyvin tietää, niin kun me rakennamme polkua kohti kehysriihtä, kaikilta ministeriöiltä tulee erilaisia näkemyksiä. Meidän karkean arviomme mukaan tällä hetkellä ollaan siis tilanteessa, jossa lisämenoarvioita on noin 3—... (Paavo Arhinmäen välihuuto) — Anteeksi? — (Paavo Arhinmäki: Tuliko opetusministeriltä esitys opintotukileikkauksen perumisesta?) — Vastaanko tähän kysymykseen, vai miten puhemies haluaa? (Hälinää)

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Ministeri Stubbille esitettiin normaallissa järjestyksessä äsken kysymys, ja ministeri vastaa esitettyyn kysymykseen.

Kuten edustaja Rinne tietää, niin kehysriihen polku tarkoittaa sitä, että me tulemme saamaan kaikilta ministeriöiltä erilaisia lisäyksiä. Me teemme kokonaisarvion, ja totta kai näissä kokonaisarvioissa me pyrimme tarkastelemaan tätä valtiontalouden näkökulmasta. Me katsomme ensin hallitusohjelmaa, sen jälkeen me katsomme perusuraa ja me pidämme myös kiinni kehyksistä. Näissä kokonaisuuksissa me käymme neuvottelut. Kaikki bilateraalikeskustelut ministeriöiden välillä on nyt tässä vaiheessa käyty, mutta pidän hyvin epätodennäköisenä, (Puhemies koputtaa) että opintotukeen enää puututaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 22/2016 vp

16.21 Matti Vanhanen kesk (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme tottuneet siihen, että joka viikko täällä on jokin leikkausaihe esillä ja oppositio aina kulloinkin syyttää tätä hallituksen arvovalintaa. Ministeri Grahn-Laasonen ansiokkaasti puolustaa oman hallintoalansa päätöksiä, jotka ovat koko hallituksen, kaikkien kolmen hallituspuolueen, päätöksiä, jotka on tehty ennen kuin ensimmäistäkään ministeriä on tehtäväänsä nimetty hallitusohjelmassa.

Nyt tällä opintotukiudistuksellahan (Vasemmalta: Leikkauksilla!) otetaan askel siihen suuntaan, jossa olimme vielä 90-luvun alussa, jolloinka opintolainaa oli päämuoto opintojen rahoittamisessa. Silloin siinä lamassa, jolloin korot olivat erittäin korkealla ja työllistymismahdollisuudet ehkä kaksi kertaakin heikommat kuin tällä hetkellä, päädyttiin siihen, että lainojen sijasta on kohtuullista, että opintorahalla rahoitetaan opinnot. Nyt ollaan ottamassa askel tähän suuntaan. Ministeri Grahn-Laasonen, mikä teidän käsityksenne on siitä, millä tavalla viime vuosilta opintolainan haku, ikään kuin kiinnostus ja halu, on opiskelijoiden keskuudessa kehittynyt?

16.22 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Opintolainaa otetaan nyt hieman enemmän kuin aikaisemmin, eli opiskelijat ovat kääntyneet opintolainan ottamiselle myönteisemmiksi. (Paavo Arhinmäki: Miksi?) Se johtuu varmaan hyvin myöskin siitä, että opintolainassa on tämä hyvitysmahdollisuus, (Paavo Arhinmäki: Kyllä!) eli sitä opintolainaa saa takaisin, jos valmistuu tavoitteajassa ja niin edelleen.

Mutta yleisesti tästä. Kyllä minä ymmärrän meidän opiskelijoita, meidän nuoria siinä, että he osoittavat mieltään, ja se on terveen yhteiskunnan merkki, niin kuin eilen sanoin, että opiskelijat osoittavat, mitä mieltä he ovat. Mutta me olemme siinä tilanteessa, että kun me teemme näitä leikkauksia kaikilta väestöryhmiltä kauttaaltaan läpi meidän koko yhteiskunnan ja tässä salissa joka viikko keskustelemme eri toimenpiteistä, mitkä ovat tämän talouden tasapainottamisen alla ja mitkä ovat erittäin kipeitä ja ikäviä, niin joudun sanomaan tähän sen, että nämä leikkauspäätökset ovat ikäviä kaikille. Opiskelijat ovat yksi kohderyhmä, ja samalla tavalla muilta väestöryhmiltä myöskin joudutaan leikkaamaan. Sitä tämä säästäminen on, ei mitään mukavaa puuhaa.

Opintorahasta ja opintolainasta vielä sen verran, (Puhemies koputtaa) että esimerkiksi Ruotsissa on opintolainapainotteisempi järjestelmä kuin Suomessa. Sitä kautta...

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: No niin, aika on käytetty.

...tämä suomalainen järjestelmä on ollut aika erityinen. Voin kertoa siitä vielä lisää.

16.23 Ville Niinistö vihr (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Viime hallitushan helpotti opintolainaa luomalla 40 prosentin lainahyvitysjärjestelmän, jota ministeri Arhinmäki ja minä olimme tekemässä. Nyt te olette teidän esityksessänne, jos professori Uusitalon esitys menee läpi, heikentämässä myös sitä. Eli nämä esitykset, iso leikkaus, 150 miljoonan euron leikkaus, opintotukeen pitkällä aikavälillä on kautta linjan heikennys ja opintorahaan jopa neljänneksen heikennys.

Minä haluan nyt sanoa painokkaasti sen ääneen, kun kuuntelen korkeakouluväkeä ja opiskelijoita, että tämä teidän puheenne siitä, että valtion velkaantumisen pysäyttäminen on se kaiken yli menevä tavoite, kuulostaa tosi näköalattomalta niille ihmisille, jotka ha-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 22/2016 vp

luavat olla luomassa tässä maassa uutta osaamista, teknologiaa, kehittää Suomea eteenpäin. Monet lähtevät ulkomaille näitten korkeakoulujen irtisanomisaaltojen takia. Ettekö te, arvon opetusministeri ja pääministeri, ota tätä korkeakouluväen hätähuutoa vakavasti? Ja samalla juuri ne opiskelijat, jotka eniten tukea tarvitsisivat, voivat tässä uudessa mallissa, jos ehtoja tiukennetaan entisestään, jättää opintonsa kesken. Onko se teistä oikein, (Puhemies koputtaa) että opintojen keskeyttäminen lisääntyy?

16.24 Valtiovarainministeri Alexander Stubb (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Ehkä kaksi tällaista täsmennystä.

Ensimmäinen on se, että edellisen hallituskauden aikana jouduimme valitettavasti myös tekemään suuria leikkauksia koulutukseen, karkeasti noin 800 miljoonaa euroa. Toteutuma oli noin 800 miljoonaa euroa, ja tavoite oli itse asiassa korkeampi. Nyt tässä luodaan koko ajan sellaista mielikuvaa, että ikään kuin edellinen hallitus ei olisi tehnyt koulutusleikkauksia. (Paavo Arhinmäki: Ei! — Välihuutoja) Kyllä teki, ja valitettavasti teki.

Toinen huomio, arvoisa puhemies, on se, että nyt katsotaan, edustaja Niinistö, ihan suoraan yliopistojen valtionrahoitusta. Silloin me huomaamme aika nopeasti, että valtionrahoitus vuoden 2011 tasossa oli 1,8 miljardia euroa ja vuoden 2019 tasossa se tulee olemaan myös karkeasti noin 1,8 miljardia euroa. Nyt te luotte jatkuvasti kuvaa siitä, että me emme tee mitään muuta kuin (Puhemies koputtaa) yliopisto- ja koulutussäästöjä, ja minun mielestäni tämä mielikuva on kohtuuton.

16.25 Mikaela Nylander r (vastauspuheenvuoro): Värderade talman! Jämlikhet och jämlika förutsättningar att studera har varit hörnstenar inom finländsk utbildningspolitik.

Arvoisa puhemies! Tasa-arvo ja tasavertaiset mahdollisuudet opiskella ovat olleet aivan keskeisiä periaatteita suomalaisessa politiikassa. Tiedämme, että koulutus on periytyvää ja kehitys on Suomessa ollut myönteinen. Jos tai kun hallitus toteuttaa nämä leikkaukset, niin haluaisin kiinnittää huomiota tähän hyvin vakavaan kysymykseen: miten hallitus aikoo varmistua siitä, että myös ne nuoret, jotka eivät tule kodeista, joissa "mamma ja pappa betalar" tai missä vanhemmilla ei ole korkeakoulutusta tai koulutusta ollenkaan, todella lähtevät opiskelemaan? (Puhemies koputtaa) Tämä on tasa-arvokysymys.

16.26 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Meidän koulutuspolitiikkaamme ohjaa se, että me pyrimme vahvistamaan koulutuksen tasa-arvoa Suomessa. Koulutus on Suomessa maksutonta korkeasteelle saakka, ja se on yksi niistä tärkeimmistä elementeistä, joka turvaa mahdollisuuksien tasa-arvoa Suomessa. Sen lisäksi meidän pitää tehdä paljon töitä siinä, että meidän koulutusjärjestelmämme olisi mahdollisimman laadukas kaikkialla Suomessa. Siinähan Suomi on ollut kansainvälisestikin vertaillen vahva. Meillä erot esimerkiksi koulujen välillä ja alueellisesti ovat pienet tämän tasa-arvon näkökulmasta. Tämän koulutuksen laadun vahvistaminen on semmoinen asia, mitä me voimme tehdä kaikilla koulutusasteilla.

Mitä tulee tähän opintotukiasiaan, niin pyysin erikseen ja nimenomaan näkemyksiä selvityshenkilö, professori Roope Uusitalolta tämän mahdollisuuksien tasa-arvon näkökulmasta. Hän tuotti siitä erinomaisen aineiston, joka pohjautuu tieteelliseen tutkimukseen. Kehotan ja kannustan kaikkia teitä tutustumaan siihen. (Puhemies koputtaa) Hän osoittaa

Pöytäkirjan asiakohta PTK 22/2016 vp

aineistossaan sen, että sillä, onko järjestelmä opintoraha- vai opintolainapainotteinen, ei ole mahdollisuuksien tasa-arvon kannalta merkitystä.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Yritetään pysyä suurin piirtein aikarajojen puitteissa.

16.28 **Krista Kiuru sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minulle on kyllä jäänyt hiukan epäselväksi nyt tämä koko keskustelu. On pakko kysyä ensinnäkin, kun ministeri, aloititte sillä — opetusministerinä rupesitte valtiovarainministerin tontille perustelemaan näitä koulutusleikkauksia — että nyt pitää säästää, ettei velkaannuta. Nyt kun katson kuitenkin tätä tutkivan journalismin tuottavaa tuotosta siitä, kuka tätä maata on velkaannuttanut, niin se on tosiasiaa kokoomus. (Välihuutoja oikealta) On erittäin suuri tämä sininen lohko tässä, ja te olette velkaantuneet tällä hallituskaudella enemmän kuin edeltävällä hallituskaudella viimeisenä vuotena velkaannuttiin ja velkaannutte enemmän kuin sosialidemokraatit omassa vaihtoehtobudjetissaan. Nyt kuitenkin selitätte vielä täällä, että ette olisikaan olemassa opiskelijoiden puolella — olette esittämässä 86 euron leikkausta, joka on posketon, se on liiallinen, se vaarantaa opiskelijoiden toimeentulon, (Puhemies koputtaa) — vaan sanotte, että opiskelijoiden pitäisi ottaa velkaa. Nyt minä en enää ymmärrä, pitäisikö sitä velkaa ottaa, niin kuin te perustelitte, että valtio ei voi velkaantua. Mutta (Puhemies koputtaa) opiskelijat voivat. Siltä osin kysyisin vielä ministeriltä: perutteko tämän esityksen?

16.29 **Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä sanon tämän ihan vakavissani: minusta meidän kaikkien tulisi tässä salissa olla huolissamme tästä Suomen talouden tilasta, ihan jokaisen. (Välihuutoja) Itse asiassa, jos te, sosialidemokraatit, valtiovarainministeripuolueena olisitte edellisellä kaudella olleet vähän enemmän huolissanne tästä valtiontalouden tilasta, niin me emme olisi näin surkeassa jamassa nyt. (Välihuutoja)

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Minä totean, että tähän teemaan sattuneesta syystä palataan lähipäivinä monta kertaa.

16.29 **Ritva Elomaa ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tällä viikolla opiskelijat osoittivat mieltään opintotukileikkauksia vastaan, ja opiskelijoiden huoli on ymmärrettävä, sillä monien opiskelijoiden toimeentulo on jo nyt hyvin niukkaa. Opiskelijoiden taloudellisen aseman parantamiseksi onkin esitetty erilaisia malleja, muun muassa opiskelijoiden siirtämistä yleisen asumistuen piiriin. Toinen hyvä ratkaisu olisi opiskelijoiden tulorajojen nosto nykyisestä. Se myös kannustaisi työntekoon ja kartuttaisi opiskelijoiden työkokemusta. Moni tekee työtä mielellään, ja monen on pakkokin tehdä saadakseen lisäansioita. Nykyisellään kuitenkin työnteosta rangaistaan perimällä opintotukia takaisin vuoden lopussa. Nyt kysyisinkin hallitukselta: onko hallitus arvioinut mahdollisuuksia opiskelijoiden vuositulorajan nostamiseksi?

Pöytäkirjan asiakohta PTK 22/2016 vp

16.30 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä oli edustaja Elomaalla hyviä huomioita opintotukijärjestelmästä, eli siinä mallissa on tällä hetkellä lukuisia haasteita ja lukuisia epäkohtia, joista nämä tulorajat ovat yksi ja sitten on myöskin se, että järjestelmä on hyvin sirpaleinen ja monimutkainen, niin vaikeasti ymmärrettävä. On jopa sanottu, että edes Kelan opintotukiasioita työkseni tekevät eivät osaa sitä järjestelmää, että sitä on vuosien varrella niin paljon kurottu pienistä palasista.

Tässä nousi monia hyviä kehittämisajatuksia, joilla on tietysti myöskin hintalappu, ja tässä vaikeassa tilanteessa näihin kaikkiin odotuksiin ei välttämättä pystytäkään vastaamaan. Mutta hallitus ei ole vielä käsitellyt sitä lopullista mallia, jonka tulemme tuomaan hallituksen esityksenä, eli tähän asiaan on mahdollista palata. Mutta meillä on olemassa pohjatyo, jonka professori Uusitalo on meille toimittanut, ja tulemme palaamaan siihen.

Sellaisen huomion haluan tehdä — joka on jäänyt keskustelussa vähälle huomiolle — että jo hallitusohjelmaneuvoitteluissa päätettiin, että se kokonaisuus, (Puhemies koputtaa) josta opiskelijan toimeentulo voi muodostua, eli opintoraha, asumislisä ja laina, nousee 1 100 euroon. Siinä on myöskin sellaista pientä toivonkipinää toimeentulon näkökulmasta.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Nyt myönnän vielä kaksi puheenvuoroa, edustaja Rinteelle ja sen jälkeen edustaja Zyskoviczille. Sen jälkeen tämä teema tässä istunnossa on... (Eero Heinäluoma: Miten Zyskowicz voi olla viimeinen?)

16.32 Antti Rinne sd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt kysyn selkeästi teiltä, opetusministeri Grahn-Laasonen, ja pyydän teitä vastaamaan yhtä selkeästi. Kysyn: toittako valtiovarainministerille esitystä siitä, että opintotukileikkauksia perutaan? Kysyn tämän nyt ja pyydän tähän vastaamaan suoraan.

Sitten kysyn valtiovarainministeri Stubbilta: kun te puhutte usein täällä, että velkaantuminen on pahasta ja meidän pitää pystyä pysäyttämään velkaantuminen, te viittaatte usein myös kotitalouksien velkaantumisasasteeseen, ja julkisessa keskustelussa viitataan myöskin tähän kokonaisuuteen — puhutte valtiosta, sen velkaantumisesta, ja samalla te esitätte täällä, että opiskelijoitten pitää velkaantua, kotitalouksien pitää velkaantua tulevaisuudessa — niin miten te tämän perustelette, arvoisa valtiovarainministeri?

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Kuka vastaa? — Ministeri Grahn-Laasonen.

16.33 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tuntuu siltä, että ehkä olen jo näihin kysymyksiin tänään vastannut, (Paavo Arhinmäki: Ette ole!) niin kuin monissa aikaisemmissa keskusteluissa tähänkin asti. Eli olemme tekemässä vaikeita säästöpäätöksiä, joita on epämieluisa toteuttaa, ja perustelen näitä ratkaisuja sillä, että me rakennamme tulevaisuutta, jossa Suomen julkinen talous on tasapainossa, jossa Suomen tulevaisuudennäkymä on positiivisempi, myös meidän opiskelijoillemme, ja uudistamme koulutusjärjestelmää niin, että se pystyy paremmin vastaamaan tulevaisuuden osaamistarpeisiin huolimatta siitä, että elämme nyt Suomen historian yhtä vaikeimmista hetkistä talouden näkökulmasta.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 22/2016 vp

16.33 Ben Zyskowicz kok (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Joka päivä oppositio täällä vastustaa jotain säästöä. Tänään ovat vuorossa opiskelijat, huomenna ehkä viljelijät. Minä uskon, että Suomen kansa näkee tämän bluffin läpi. Vaikka jokainen väestöryhmä omalla kohdallaan varmasti kokee kipeästi nämä säästöt, niin minä itse asiassa uskon, että Suomen kansa ymmärtää, että nämä ovat välttämättömiä, näitä säästöjä on tehtävä, jotta pystymme tasapainottamaan Suomen taloutta ja saamaan meidän maamme talouden parempaan kuntoon.

Mutta kun täällä puhutaan arvovalinnoista, niin viime vaalikaudella, jolloin ministeri Niinistö — silloinen ministeri siis, täällä nykyinen kansanedustaja Niinistö — oli hallituksessa ja Krista Kiuru oli hallituksessa, demarit olivat hallituksessa, tehtiin säästöjä, leikattiin lapsilisää, leikattiin perusopetuksen, lukiokoulutuksen ja taiteen perustamishankkeista, leikattiin lukioverkosta, leikattiin ammatillisesta koulutuksesta, lisäkoulutuksesta, oppisopimuskoulutuksesta, ammattikouluverkosta, yliopistoindeksistä, Aalto-yliopiston lisärahaista, Suomen Akatemiasta. Ministeri Stubb, kun olitte samassa hallituksessa, niin olivatko nämä ministeri Niinistöltä ja Kiurulta tällaisia arvovalintoja, (Naurua) että nimenomaan tänne isketään, vai johtuivatko ne vaikeasta taloustilanteesta.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Aika on käytetty, ja nyt katson, kuka vastaa. — Ministeri Stubb.

16.35 Valtiovarainministeri Alexander Stubb (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! En koskaan lähtisi syyttämään entisiä hallituskumppaneita, nykyisiä oppositiopuolueita vastuullisesta taloudenpidosta (Ben Zyskowicz: Ei, siitä ei voi syyttää!) vaan lähtisin aina siitä, että jokainen, jokainen joka on hallituksessa, tekee vastuullisia päätöksiä. Jokainen päätös hallituksen sisällä on tietysti omalla tavallaan arvovalinta. Meidän arvovalintamme on se, että kuromme velkaantumista kiinni ja saamme velkaantumisen loppumaan. Meidän arvovalintamme on se, että Suomeen luodaan lisää työpaikkoja. Meidän arvovalintamme on se, että Suomen talous saadaan kuntoon, ja loppupelissä meidän arvovalintamme on se, että me elämme maailman parhaassa hyvinvointiyhteiskunnassa, mutta ilman työtä ja kasvua se ei onnistu, ilman talouden tasapainottamista se ei onnistu. Me emme tässä maassa voi elää pellossa.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Myönnän vielä yhden puheenvuoron kristillisdemokraattisen ryhmän edustajalle, edustaja Essayah’lle, ja sen jälkeen tämän asian käsittely päättyy.

16.36 Sari Essayah kd (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kristillisdemokraattinen eduskuntaryhmä teki tänään päätöksen, että me yhdyimme myöskin tuohon välikysymykseen, joka koskee opintotukea ja koulutusta. Me kritisoimme näitä liian rajuja leikkauksia, mutta me emme pelkästään kritisoi, vaan tässä tilanteessa, aivan niin kuin keskustelussa on kuultu, on hyvin tärkeää myöskin esittää niitä ratkaisuvaihtoehtoja, ja KD esittää omaa mallia, jolla pystyttäisiin varmistamaan myöskin nopeampi valmistuminen opiskelijoille. Olisimme kiinnostuneita kuulemaan myöskin sen, voidaanko harkita näistä opintotuen tulorajoista luopumista, koska esimerkiksi erityisesti perheellisillä opiskelijoilla on tänä aikana todella tiukkaa toimeentulonsa kanssa ja tämä opintotuen takaisinperiminen on erittäin byrokraattista, ja myöskin sitten monelle opiskelijalle olisi tärkeää, että he

Pöytäkirjan asiakohta PTK 22/2016 vp

voisivat hankkia rahaa, erityisesti jos heillä on huollettavia. Olisiko mahdollista tästä (Puhemies koputtaa) tulorajasta luopua? Tai onko jotakin muuta perheellisille opiskelijoille tarkoitettavaa tukea?

16.37 Opetus- ja kulttuuriministeri Sanni Grahn-Laasonen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kyllä, vastaus on kyllä, voidaan harkita, ja muutenkin minä olen kiitollinen kaikista rakentavista kehittämisajatuksista, mitä voisimme tehdä, niin että opiskelijoiden tilanne ja meidän koulutusjärjestelmämme tilanne voisi olla parempi tulevien vuosien päästä huolimatta tästä vaikeasta taloudellisesta tilanteesta. Kiitän tästä rakentavasta lähestymistavasta ja myöskin toivon, että kun me käymme täällä välikysymyskeskustelua hetken kuluttua, niin voimme siellä jatkaa ennen kaikkea näillä sisältökysymyksillä, koska ne ovat ne olennaiset, eli millä tavalla uudistamme suomalaista koulutusta niin, että se meidän järjestelmämme on vahvempi, turvaa mahdollisuuksien tasa-arvon myöskin tulevaisuudessa ja että pärjäämme kansainvälistyvässä maailmassa ja kiristyvässä (Puhemies koputtaa) kilpailussa.

Kysymyksen käsittely päättyi.